

УДК 004.2

UKRAINIAN RETAIL MARKET: MAIN DEVELOPMENT TRENDS
РИНОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Averkyna M.F. / Аверкина М.Ф.

d.e.s., prof. / д.е.н., проф.

ORCID: 0000-0002-1517-6434

Soltys-Sholudko N. V. / Солтис-Шолудько Н. В.

студентка економічного факультету

ORCID: 0000-0003-2658-2160

*National University "Ostroh academy", Ostroh, Seminarska 2, 35800**Національний університет «Острозька академія», Острог, вул. Семінарська 2, 35800*

Анотація. В статті досліджено теоретичний аспекти сутності поняття «роздрібна торгівля». Проаналізовано сучасний стан торгівлі в Україні протягом 2017–2021 років. Використано основні показники для аналізу, а саме: кількість суб'єктів господарювання на ринку за розміром підприємства, регіональна структура роздрібною товарообороту підприємств та товарна структура роздрібною товарообороту підприємств по продовольчих та непродовольчих товарах.

Ключові слова: роздрібна торгівля, ринок роздрібною торгівлі, чинники, товарооборот.

Вступ.

Одним із найприбутковіших секторів підприємництва є роздрібна торгівля. Жорстка конкуренція на торговельному ринку України об'єктивно обумовлює необхідність постійного підвищення якості товарів та пристосування до сучасних умов.

Роздрібна торгівля є невід'ємною складовою економіки регіону і всієї національної економіки, оскільки вона є кінцевою ланкою в процесі руху товарів від виробників до споживачів, зміни, які відбуваються в ній мають вплив на інші сфери суспільного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сучасного стану та тенденцій розвитку торговельного ринку України займалося чимало провідних вітчизняних учених-науковців, а саме: В. Апопій, С. Веретін, І. Брітченко, О. Маслеников, Л. Яцун, О. Филипченко, Л. Омлянович, О. Шимко, В. Ровенська, А. Савощенко, В. Радаєва, Т. Фуртало, А. Яремко та інші. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, ситуація на ринку роздрібною торгівлі постійно змінюється. За таких умов особливої актуальності набуває подальше дослідження, визначення недоліків і напрямків розвитку торговельного ринку України.

Мета дослідження полягає у розкритті сутності поняття «роздрібна торгівля» та її роль в національній економіці держави, здійсненні аналізу поточного стану ринку роздрібною торгівлі в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах проблемі сутності роздрібною торгівлі присвячена значна кількість наукових праць, це означає, що дана проблема є досить важливою. Досліджуючи праці вітчизняних та зарубіжних науковців встановлено, що єдиного підходу до визначення сутності поняття «роздрібна торгівля» на сьогоднішній день не існує.

Роздрібна торгівля — тип торгівлі товарами, а також виконання певних послуг, де покупцем є кінцевий споживач, фізична чи юридична особа [2].

В економічному словнику Й. Завадський дає своє визначення поняття «роздрібна торгівля» - завершальна форма продажу товарів кінцевому споживачу в невеликих обсягах через магазини, павільйони, лотки, намети та інші пункти мережі роздрібною торгівлі [5].

Метою придбання товару у роздрібі є задоволення особистих потреб покупця, або ж працівників фірми за рахунок споживання купленого товару. Задоволення потреб може забезпечуватися за рахунок якісних та цінових характеристик.

Роздрібні торгівці виконують низку функцій, які збільшують цінність надаваних ними товарів і послуг. Зазвичай це такі функції [2]:

- забезпечення певного асортименту товарів і послуг;
- дроблення партій товару, що надходять у роздрібну торговельну мережу;
- зберігання запасів;
- забезпечення сервісу;
- збільшення цінності товарів і послуг.

За визначенням В.В. Апопія «роздрібний ринок» включає в себе попит, пропозицію і ціни матеріальних благ, що скеровуються на особисте споживання окремих індивідів або домогосподарств. Метою попиту на роздрібному ринку – є кінцеве споживання товарів [3].

До основних чинників, що впливають на зміну роздрібного товарообороту, належать:

- купівельна спроможність, споживчі можливості та вподобання українського населення;
- стан і проблеми товарозабезпечення;
- розвиток матеріально-технічної бази роздрібною торгівлі;
- інституціональні перетворення в українській торгівлі;
- зростання концентрації торговельних підприємств та конкуренції між ними [1].

Для визначення сучасного стану розвитку роздрібною торгівлі В Україні проаналізовано основні показники протягом 2017–2021 рр., а саме: кількість суб'єктів господарювання на ринку за розміром підприємства, регіональна структура роздрібного товарообороту підприємств та товарна структура роздрібного товарообороту підприємств по продовольчих та непродовольчих товарах.

Отже, за результатами даних таблиці 1, у 2021 році в порівнянні з 2017 роком спостерігається збільшення кількості суб'єктів великого підприємництва на 22,41%, середнього підприємництва – на 1%, малого підприємництва – на 8,45% та мікропідприємництва – на 8,92%.

Аналіз інформації щодо регіональної структури обороту роздрібною торгівлі наведено в табл. 2.

Таблиця 1 - Кількість суб'єктів господарювання за видом КВЕД 47 «Роздрібна торгівля» за період 2017–2021 рр.

Показник	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Розподіл за розміром підприємства: кількість суб'єктів господарювання, од., у т. ч.:					
суб'єктів великого підприємництва	47	51	59	58	71
суб'єктів середнього підприємництва	771	775	787	804	812
суб'єктів малого підприємництва	14089	14234	14342	12855	13941
суб'єктів мікропідприємництва	12051	12288	12453	11138	12131

Джерело: складено за даними [4].

Таблиця 2 - Регіональна структура роздрібногo товарообороту підприємств роздрібно́ї торгівлі в Україні за 2017-2021рр., млн грн

Регіон України	Рік				
	2017	2018	2019	2020	2021
Україна	816553,5	930629,2	1094045,8	1210750,3	1443832,9
Вінницька	21097,3	25658,4	32144,2	33702,2	41569,6
Волинська	15336,3	16334,0	19619,7	23085,1	26598,4
Дніпропетровська	72401,9	85302,9	102461,5	114215,0	132227,3
Донецька	22482,5	29153,3	35319,2	37465,9	43635,0
Житомирська	20008,5	23592,9	26027,5	28040,0	34397,5
Закарпатська	18316,4	21897,1	23519,8	23445,1	30118,6
Запорізька	36293,3	38638,3	45223,6	52804,8	62151,3
Івано-Франківська	19347,4	22299,5	25805,3	27348,9	33013,2
Київська	55090,4	64917,4	83453,1	101322,6	120866,3
Кіровоградська	15417,2	16622,5	19679,5	22253,3	26378,6
Луганська	5782,8	8236,8	10561,9	11334,1	13147,1
Львівська	51898,9	57825,1	66601,9	70905,1	89383,7
Миколаївська	19522,7	22555,1	25487,9	26954,6	32688,6
Одеська	62961,7	69196,7	81447,5	88439,5	105796,4
Полтавська	25784,1	30928,8	34301,1	38599,0	48945,7
Рівненська	14933,5	17360,0	20642,3	21891,3	27370,2
Сумська	16374,2	19464,9	21348,1	22770,4	27469,0
Тернопільська	11679,7	13082,8	16145,9	17847,5	23258,0
Харківська	64891,9	72517,7	82126,9	88897,8	97012,0
Херсонська	19326,5	21738,7	23690,9	25199,0	29780,3
Хмельницька	20369,0	20565,9	24234,6	28168,8	33622,9
Черкаська	19630,9	22495,4	27126,2	29577,2	36836,2
Чернівецька	13592,7	15170,4	15282,8	16060,7	22030,8
Чернігівська	15777,4	17973,2	19282,1	22490,7	26744,5
м. Київ	158236,3	177101,4	212512,3	237931,7	278791,7

Джерело: складено за даними [4].

Отже, за результатами даних таблиці 2, у 2021 році спостерігається збільшення товарообороту підприємств роздрібної торгівлі у порівнянні з 2017 роком – на 76,82%. Обсяги роздрібного товарообороту підприємств у 2021 порівнянні з 2020 роком збільшалося на 19,25%. Аналіз даних за період 2017-2021 років свідчить, що відбувається збільшення товарообороту підприємств роздрібної торгівлі в Україні, що пов'язано з підвищеним попитом на товари.

Аналіз роздрібного товарообороту за товарними групами на підприємствах роздрібної торгівлі, по продовольчих і непродовольчих товарах наведено табл. 3.

Таблиця 3 - Товарна структура роздрібного товарообороту підприємств по продовольчих та непродовольчих товарах в Україні за 2017-2021рр., млн грн

Назва товару	Роздрібний товарооборот, млн грн					Темпи приросту, %	
	2017	2018	2019	2020	2021	2021-2017	2021-2020
Усі товари	586330,1	668369,6	793479,2	868283,3	1044516,5	78,14	20,30
Продовольчі товари	233204,1	289695,9	336587,9	384091,6	449762,3	92,86	17,10
Непродовольчі товари	353126	378673,7	456891,3	484191,7	594754,2	68,43	22,83

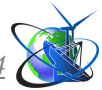
Джерело: складено за даними [4].

Отже, відповідно до даних таблиці 3, у 2021 році спостережено збільшення товарообігу на підприємствах роздрібної торгівлі у порівнянні з 2017 роком – на 78,14%, у тому числі продовольчих запасів – на 92,86%, непродовольчих товарів – на 68,43%.

Обсяги роздрібного товарообігу у 2021 порівнянні з 2020 роком збільшались на 20,3%, у тому числі продовольчих запасів – на 17,1%, непродовольчих товарів – на 22,83%. Крім того, у кожній групі запасів є товари з найбільшим товарообігом. Так, серед продовольчих товарів найбільший товарообіг виявлено в таких категоріях товарів, як «Яйця» - 28,13%, «Харчові олії та жири» - 36,47%, «Харчові олії рослинні» - 42,85%, «Хлібобулочні та борошняні кондитерські вироби» - 25,24%, «Цукор» - 45,83%, «Вироби макаронні» - 43,41%. Серед непродовольчих товарів: «Одяг» - 28,83%, «Комп'ютери, периферійне устаткування, програмне забезпечення» - 36,59%, «Телекомунікаційне устаткування» - 31,09%, «Матеріали мастильні» - 80,14%. Отже, це може пояснюватись як збільшенням ринкової вартості товарів, так і збільшенням попиту населення.

Висновки.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що роздрібна торгівля – це галузь, яка постійно розвивається та має великий вплив на економіку. Загалом товарооборот в країні постійно збільшується та має позитивну динаміку розвитку. Пандемію COVID-19 у 2020-2021 років та великі карантинні обмеження, скорочення виробництва та зменшення доходів населення, не завадили відкривати нові торговельні підприємства, адже

продовольчі та непродовольчі товари необхідні для щоденного вжитку, тому ринок роздрібної торгівлі є невід'ємною частиною економіки країни та світу. Подальшими науковими дослідженнями будуть присвячені аналізу порівняння переваг споживачів у якісних та цінових характеристиках.

Література:

1. Тараненко О. О. Тенденції та чинники розвитку роздрібної торгівлі України. Економічний простір. 2012. № 64. С. 126–131.
2. Роздрібна торгівля
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Роздрібна_торгівля
3. Апопій В.В. (ред.) Організація торгівлі: підручник.- 3-тє вид. / В.В. Апопій. –К.: Центр учбової літератури, 2009. – 632с.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Завадський Й.С. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. – К.: Кондор, 2006. – 356 с.

***Abstract.** The theoretical aspects of the essence of the concept of "retail trade" are presented. The current state of trade in Ukraine during 2017–2021 was analyzed. The main indicators were used for the analysis, namely: the number of economic entities on the market by enterprise size, the regional structure of the retail turnover of enterprises and the commodity structure of the retail turnover of enterprises in food and non-food goods.*

***Key words:** retail trade, retail market, factors, turnover.*

Національний університет «Острозька академія»
© Аверкіна М. Ф., Солтис-Шолудько Н. В.